

ОСОБЛИВОСТІ dπ-pπ-ЗВ'ЯЗУВАННЯ АТОМІВ ТА ЙОНІВ КУПРУМУ З МАЛЕЇНОВОЮ ТА ФУМАРОВОЮ КИСЛОТАМИ

Е.С. Осокін, аспірант, **В.Ф. Варгалюк**, докт. хім. наук, проф.,
В.А. Полонський, канд. хім. наук, доц.

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
49000 Дніпро, пр. Гагаріна, 72
osokin@cf.dnu.dp.ua*

У попередніх дослідженнях [1] встановлено, що іони Cu(I) з ненасиченими карбоновими кислотами за рахунок dπ-pπ-зв'язування, здатні до утворення стійких комплексних сполук, які мають ряд цінних властивостей.

В даній роботі був проведений теоретичний аналіз вірогідних π-координованих аквакомплексів Cu(I), Cu(0) з малеїною та фумаровою кислотами у водному розчині. Мета якого встановити, які особливості будови даних комплексних сполук впливають на ефективність dπ-pπ-зв'язування лігандів з Cu⁰ або Cu⁺ у складі аквакомплексів.

Топологія електронної густини аналізувалась за допомогою програмного пакету AIM2000. Оптимізація комплексів та лігандів проводилась за допомогою програми Gaussian 09. Для атомів купруму був використаний базисний набір Wachters+f, для атомів C, O, H – базисний набір 6-311G(d, p). Всі розрахунки проводились на рівні DFT за допомогою функціоналу B3LYP. Сольватаційні ефекти були враховані за допомогою моделі поляризаційного континууму. Існування міжатомної взаємодії було зафіксовано за наявністю критичної точки типу (3, -1).

За різницями ΔE_{ZPE} було встановлено, що комплекси з найбільшою кількістю молекул води у внутрішній координаційній сфері є найстабільнішими. Таким чином, було встановлено, що найстабільнішими комплексними сполуками для Cu⁺ або Cu⁰ з малеїною кислотою для молекулярних та дисоційованих форм є [Cu⁺(H₂O)₃-πH₂M](H₂O)₂, [Cu⁺(H₂O)-πHM](H₂O)₄, [Cu⁺(H₂O)₃-πM](H₂O)₂, [Cu⁰(H₂O)₂-πH₂M](H₂O)₃, [Cu⁰(H₂O)-πHM](H₂O)₄, [Cu⁰(H₂O)-πM](H₂O)₄. Аналогічно з фумаровою кислотою, це [Cu⁺(H₂O)₃-πH₂F](H₂O)₂, [Cu⁺(H₂O)₃-πHF](H₂O)₂, [Cu⁺(H₂O)₃-πF](H₂O)₂, [Cu⁰(H₂O)₂-πH₂F](H₂O)₃, [Cu⁰(H₂O)-πHF](H₂O)₄, [Cu⁰(H₂O)-πF](H₂O)₄. В процесі моделювання було визначено, що для більшості π-комплексів Cu(I) з лігандами дисоційованими за першим ступенем характерне утворення одночасно π- та σ-зв'язку. Для комплексів купруму з фумаровою кислотою Cu⁺(H₂O)₂-πH₂F, Cu⁰(H₂O)₂-πH₂F та Cu⁺(H₂O)₂-πF²⁻ на відміну від малеїнової кислоти, було зафіксовано утворення двох критичних точок (3, -1), що говорить про наявність одночасно двох π-зв'язків з купрумом. Спроби оптимізації π-координованих білігандних комплексів Cu(I) з досліджуваними лігандами, призводять до руйнування одного з π-зв'язків та утворенням σ-зв'язку.

Література

1. Электроосаждение меди в присутствии π-связывающих органических соединений/ В.Ф. Варгалюк, В.А. Полонский, О.С. Стець, А.І. Щукін. – 2015. – С. 234–235.